

более усугубит ситуацию, если не предпринять срочных мер по решению этих вопросов.

EFEKTY WSPÓLPRACY TRANSGRANICZNEJ NA PRZYKŁADZIE: EIPOS – DREZNO - EIPOS – KIELCE

Maria Żygadło

Politechnika Świętokrzyska, Kielce, Polska

1. Podstawy działalności i założenia współpracy

Na podstawie umowy z dn. 3 kwietnia 1996 roku utworzono w Kielcach Europejski Instytut Kształcenia Podyplomowego – EIPOS Kielce. Instytut powstał przy Politechnice Świętokrzyskiej we współpracy z Wyższą Szkołą Pedagogiczną i uzyskał rejestrację sądową jako stowarzyszenie naukowe.

Instytut funkcjonuje na zasadach przedstawicielstwa zagranicznego macierzystej jednostki mieszczącej się przy Uniwersytecie Technicznym w Dreźnie.

1.1. Charakterystyka EIPOS Drezno

Europejski Instytut Kształcenia Podyplomowego przy Uniwersytecie Technicznym w Dreźnie powołany został do życia we wrześniu 1990 roku. Celem stowarzyszenia jest stymulowanie i realizacja podyplomowego kształcenia na obszarze całej Europy. Kształcenie podyplomowe wg założeń statutu realizuje się w formie studium zaocznego, a także poprzez kursy, działalność publikacyjną i udostępnianie baz danych. Uczestnictwo w kształceniu jest odpłatne, aczkolwiek istnieje możliwość uzyskania zwolnienia z opłaty na podstawie decyzji Prezydium Stowarzyszenia.

Do głównych zadań Stowarzyszenia należą [1]:

- badanie rynku w zakresie potrzeb kształcenia podyplomowego,
- opracowanie programów stosownie do potrzeb kształcenia podyplomowego,
- rozwijanie metodyki kształcenia dla potrzeb kształcenia podyplomowego,
- marketing ofert kształcenia przez Stowarzyszenie.

Stowarzyszenie może realizować swoje statutowe cele ze środków pozyskiwanych z następujących źródeł:

- z wpływów z opłat za uczestnictwo w kursach kształcenia podyplomowego,
- wpływów z opłat członków zwyczajnych i wspierających,
- wpływów ze zleceń na realizację badań, darowizn i subwencji,
- dochodów z dóbr Stowarzyszenia.

1.2 Cele współpracy transgranicznej

Inicjowanie działalności Stowarzyszenia ma szczególnie doniosłą rolę do spełnienia w wyrównywaniu różnic w poziomie kompetencji zawodowych, świadomości

społecznej i poziomu życia społeczeństw w krajach stowarzyszonych z Unią Europejską. Transformacja polityczno – społeczna dokonująca się w Polsce po 1989 roku niesie ze sobą konieczność dokonania radykalnych zmian w systemach zarządzania gospodarką, zasobami naturalnymi, zasobami ludzkimi, w systemach oświaty, zdrowia publicznego, ubezpieczeń emerytalnych, i innych. Wdrażanie tych zmian kompleksowo w formie reform napotyka na szereg trudności, wynikających między innymi z braku przygotowania kompetentnych kadr. W tym kontekście niezwykle istotne znaczenie ma korzystanie z doświadczeń krajów Unii Europejskiej, w których od dawna funkcjonują aktualnie wprowadzane reformy w Polsce. Jednym z elementów warunkujących implantowanie doświadczeń zagranicznych na gruncie krajów stowarzyszonych z Unią Europejską jest transgraniczne przekazywanie wiedzy. Docelowo kraje stowarzyszone będą przekaźnikiem tej wiedzy dalej na Wschód, takie bowiem są założenia.

W podnoszeniu kwalifikacji zawodowych w kręgu kadr kierowniczych szczególnie znaczenia w obliczu reform nabiera wyrobienie zdolności do inicjowania innowacyjnych przedsięwzięć gospodarczych. Stąd główny nacisk w programach kształcenia EIPOS Drezno (adaptowanych przez EIPOS Kielce) kładzie się na następujące elementy:

- pogłębianie wiedzy na temat integracyjnego rozwoju gospodarczego i społecznego,
- opanowanie zasad kierowania przedsiębiorstwami w Unii Europejskiej,
- zdobywanie wiedzy niezbędnej do dokonywania przeglądów środowiskowych i opiniowanie stanu istniejącego – w kierunku wykształcenia kompetencji w zakresie doradztwa.

Zdobywanie wykształcenia w tym zakresie możliwe będzie w EIPOS Kielce na różnych poziomach, z możliwością uzyskania odpowiednio:

- dyplomu inżynierskiego,
- dyplomu europejskiego magistra,
- certyfikatu rzeczoznawcy EIPOS.

2. Współpraca transgraniczna na tle ustawodawstwa Wspólnoty Europejskiej

Do niewątpliwych osiągnięć Traktatu z Maastricht z 1993 roku jest zapis w artykule 2, z którego wynika, że zadaniem Wspólnoty jest popieranie harmonijnego i zrównoważonego rozwoju (harmonious and balanced development) oraz trwałego i nieinflacyjnego wzrostu gospodarczego (sustainable and non-inflationary growth) z poszanowaniem środowiska naturalnego. Podobnie doniosłe znaczenie ma artykuł 3 Traktatu, w którym polityce ekologicznej zapewnia się równy status z polityką Wspólnoty w innych dziedzinach.

W odniesieniu do tych zapisów dotychczasowa współpraca EIPOS Drezno z EIPOS Kielce skoncentrowana była na zagadnieniach ochrony środowiska, w tym w szczególności na piątym programie działania Wspólnoty Europejskiej, nakreślającym nową strategię ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. W myśl założeń modelu rozwoju Wspólnoty, warunkiem rozwoju zrównoważonego jest przyjęcie następujących kierunków [2]:

- popularyzacja tezy, że działalność człowieka i dalszy rozwój gospodarczy i społeczny zależą od stanu środowiska i zasobów naturalnych oraz właściwej ich ochrony,
- skoro zasoby surowców są ograniczone, należy tak kierować przepływem materiałów przez różne stadia przetwarzania, konsumpcji i zużywania, aby ułatwiać i zachęcać do optymalnego ich odzysku i ponownego wykorzystania, unikając w ten sposób marnotrawstwa i zapobiegając wyczerpaniu zapasów zasobów naturalnych,
- postępowanie obywateli w obrębie Wspólnoty powinno wynikać ze zrozumienia, że zasoby naturalne są na wyczerpaniu, a zatem indywidualne ich zużywanie przez jednostkę nie może odbywać się kosztem innych, ani też konsumpcja jednego pokolenia nie powinna się odbywać kosztem pokoleń następnych.

Współpraca EIPOS Kielce z partnerem z Unii Europejskiej w obszarze ochrony środowiska była tym bardziej uzasadniona, że Polska na mocy art. 68 i 69 Układu Europejskiego z Maastricht zobowiązała się do dostosowania swego prawa, w tym ekologicznego, do prawa wspólnotowego. Dostosowywanie polskiego ustawodawstwa do ustawodawstwa Unii Europejskiej ma charakter zobowiązania jednostronnego, a okres realizacji tego procesu rozciąga się na 10 lat, licząc od momentu wejścia w życie układu stowarzyszeniowego (1 luty 1994 rok). Przez „zgodność” ustawodawstwa krajowego z ustawodawstwem Wspólnoty należy rozumieć nie tylko odpowiednią adaptację prawa wspólnotowego, ale również praktyczną realizację zawartych w niej wymogów.

2.1. Działalność popularyzatorska

Pierwszą aktywnością podjęta wspólnie przez EIPOS Drezno i stroną polską była organizacja IV Międzynarodowego Kolokwium z serii Europejskie Zintegrowane Nauki o Środowisku p.t. „Monitoring Antropogenicznych Krajobrazów w Środkowej i Wschodniej Europie”. Kolokwium zorganizowano w dniach 29.09.- 1.10 1995 roku w Kielcach. Kolokwium poświęcone było problemom monitoringu, ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego w państwach środkowo – wschodniej Europy. W kolokwium wzięli udział specjaliści z Niemiec, Ukrainy, Białorusi, Litwy, Słowacji, Czech i Polski. Tematyka kolokwium obejmowała zagadnienia planowania, sposobów realizacji i wyników monitoringu krajobrazów znajdujących się pod wpływem gospodarki człowieka. Kierownictwo naukowe konferencji sprawowane było przez profesora Alojzego Kowalkowskiego, v-ce Prezydenta EIPOS Kielce, oraz profesora Hansa Joachima Fiedlera, kierownika naukowego Europejskiego Studium Nauki o Środowisku (E.I.U) EIPOS przy Uniwersytecie Technicznym w Dreźnie.

Zamierzeniami organizatorów było stworzenie forum do dyskusji nad:

- założeniami regionalnych (krajowych) projektów monitoringu środowiska przyrodniczego i krajobrazów,
- założeniami merytorycznymi dla transgranicznych sieci pomiarowych monitoringu.

Uczestnikami kolokwium byli naukowcy i studenci kierunków ochrony i inżynierii środowiska, specjaliści w urzędach administracji państwowej, jednostkach gospodarki komunalnej, odpowiedzialni za gospodarke wodną, ochronę powietrza.

Wygłoszone referaty zostały opublikowane w materiałach kolokwium w językach konferencyjnych (angielski, niemiecki) oraz w serii wydawnictw dydaktycznych EIPOS Drezno [3].

2.2. Działalność naukowo - dydaktyczna

Pierwszą aktywnością dydaktyczną, która podjęta została wspólnie była organizacja jednorocznego studium podyplomowego SANACJA BUDYNKÓW. Strona polska uczestniczyła w organizacji tylko części zajęć w Polsce. Gros zjazdów odbywało się jednak w Dreźnie. W studium tym uczestniczyli architekci z Niemiec, Polski, Czech i Słowacji.

Kolejną inicjatywą było zorganizowanie w EIPOS Kielce 2 – letnich podyplomowych Europejskich Studiów Integracyjnych NAUKI O ŚRODOWISKU. Zamierzeniem programowym studium była realizacja programu dydaktycznego z udziałem wykładowców z krajów Unii Europejskiej, co niesło za sobą znaczące koszty, których nie byłoby w stanie pokryć uczestnicy studium. Stąd zrodził się pomysł sfinansowania przedsięwzięcia w ramach programu TEMPUS – PHARE. Projekt złożony do Brukseli w 1995 roku z udziałem 4 partnerów zagranicznych uzyskał akceptację i jego realizacja trwała w okresie październik 1996 do czerwiec 1998 roku (projekt JEP 11584/96). Na realizację projektu uzyskano kwotę około 120 tys. ECU.

Program dydaktyczny kursu został zaadoptowany z programu kursów o tej samej tematyce, realizowanych w EIPOS Drezno. Na program kursu składał się kurs interdyscyplinarny podstawowy (wykłady w 7 modułach tematycznych), kurs główny (praca projektowo – badawcza z zakresu wiedzy o środowisku) oraz kursy towarzyszące (międzynarodowe kolokwia naukowe, praktyki terenowe). Wykładowcami na kursie byli wybitni specjaliści z uczelni polskich i z instytucji partnerskich uczestniczących w projekcie:

- TU Compiègne (Francja),
- EIPOS Drezno (Niemcy)
- Uniwersytet w Klagenfurcie (Austria),
- Uniwersytet w Krems nad Dunajem (Austria).

Kurs ukończyło 27 absolwentów, którzy spełnili wymogi przewidziane regulaminem studium. Absolwenci otrzymali świadectwo ukończenia Studium w EIPOS przy Politechnice Świętokrzyskiej oraz Dyplom Europejski Europejskiego Instytutu Kształcenia Podyplomowego w Dreźnie, uznany przez kilkanaście uczelni w Europie.

2.3. Działalność wydawnicza

Działalność wydawnicza w EIPOS Kielce zapoczątkowano wydaniem wspomnianych już materiałów z IV Międzynarodowego Kolokwium.

W 1998 roku na zlecenie EIPOS w Dreźnie Stowarzyszenie w Kielcach podjęło się tłumaczenia z języka niemieckiego na polski i opublikowania broszury marketingowej Bazy Danych dla Budownictwa- BAU HANDBUCH autorstwa profesora Martina Mittaga. Nakład rozesłano do instytucji naukowych, biur projektowych, w celu

rozpropagowania niemieckich standardów obowiązujących w budownictwie. Zamysłem było przygotowanie polskich studentów i projektantów do stosowania norm europejskich w dziedzinie budownictwa.

Kolejną pozycją wydawniczą był zbiór wykładów specjalistów z Niemiec, Austrii i Polski, realizujących program dydaktyczny na studium podyplomowym NAUKI O ŚRODOWISKU. Materiały po opracowaniu redakcyjnym opublikowano w formie książkowej p.t. „Planowanie, zarządzanie i ochrona środowiska. Książka ukazała się w wersji polsko- niemieckiej w 1998 roku.

3. Zamierzenia na przyszłość

3.1. Wdrażanie kolejnych kursów w zakresie ochrony środowiska

W zamierzeniach na przyszłość przewiduje się dalszy rozwój współpracy między EIPOS Drezno i EIPOS Kielce. Opracowany został nowy program kształcenia podyplomowego w zakresie Zintegrowanego Europejskiego Studium NAUKI O ŚRODOWISKU, zmodyfikowany z uwzględnieniem zapotrzebowania na kierunki kształcenia na polskim rynku pracy. W programie tym wyodrębniono dwie specjalności:

- Środowisko i planowanie przestrzenne,
- Zarządzanie środowiskiem w przedsiębiorstwie.

Zarząd Stowarzyszenia EIPOS w Kielcach ma nadzieję, że tak wyprofilowany program kształcenia spotka się z jeszcze większym zainteresowaniem potencjalnych uczestników, tym bardziej, że kształcenie to ma być realizowane jako w pełni odpłatne.

3.2 Nadawanie certyfikatów

EIPOS Kielce nawiązał współpracę z Polskim Centrum Badań i Certyfikacji w Warszawie w celu pozyskania wykładowców do współpracy w zakresie opracowania programów kursów, po których absolwenci będą nabywali umiejętności i uprawnienia w postaci certyfikatów do prowadzenia audytów.

Podejmowany jest program kształcenia specjalistów w dziedzinie gminnego EKO-AUDYTU środowiskowego [4]. Jest to projekt pilotowy obejmujący swym zakresem procedury wprowadzania eko –audytu w zarządach komunalnych, instytucjach i przedsiębiorstwach komunalnych w Polsce. Projekt ma na celu wdrożenie wytycznych Rozporządzenia Rady EWG/1836/93 na temat dobrowolnego uczestnictwa firm w systemie zarządzania środowiskowego i przeglądów ekologicznych we Wspólnocie. Celem tego systemu jest wspieranie stałej poprawy efektów przez uczestniczące w nim firmy przy pomocy polityki ochrony środowiska, programów działania i systemów zarządzania w tej sferze oraz przy pomocy ich systematycznych ocen lub przeglądów środowiskowych. Celem systemu jest także udostępnienie społeczeństwu większej ilości informacji na temat efektów ekologicznych uzyskiwanych w obiektach, uczestniczących w ocenie.

Firmy, które chcą zarejestrować swoje obiekty do uczestnictwa w tym systemie muszą spełnić następujące wymagania:

- przeprowadzić ocenę ekologiczną obejmującą wszystkie problemy ochrony

środowiska i oddziaływania na środowisko związane z działalnością prowadzoną w danym obiekcie,

- w świetle wyników tej oceny opracować program ochrony środowiska dla danego obiektu,
- zapewnić dokonywanie przeglądów systemu zarządzania w dziedzinie ochrony środowiska przez wewnętrznych i zewnętrznych audytorów, z częstotliwością od roku do trzech lat,
- przystosować roczne raporty dotyczące środowiska na podstawie wstępnej oceny ekologicznej i każdego kolejnego przeglądu.

Państwa członkowskie mają obowiązek wyznaczyć kompetentny organ do prowadzenia rejestru uczestniczących w systemie obiektów. Rejestr ten będzie co roku podlegał aktualizacji i będzie przedstawiany Komisji, która będzie publikowała listę wszystkich obiektów zarejestrowanych we Wspólnocie. Wynika z powyższego, że państwa członkowskie utworzą system akredytacji i nadzoru weryfikatorów ekologicznych, którzy będą odpowiedzialni za zatwierdzenie dokumentacji dotyczącej środowiska oraz systemów zarządzania wprowadzonych przez uczestniczące firmy.

W tym zakresie podjęto współpracę z władzami miasta i powiatu Ostrowca Świętokrzyskiego (gminy Waśniów, Bodzechów, Bałtów, Ćmielów, Kunów) i podpisano już stosowną umowę [5] z Urzędem Miasta w Ostrowcu Świętokrzyskim. Na mocy umowy EIPOS Kielce wspólnie z EIPOS Drezno oraz partnerami z Austrii, Wielkiej Brytanii, Francji, będą realizować wspólny projekt. Przedmiotem projektu jest kształcenie specjalistów w zakładach, gminach i powiecie w zakresie ekoaudytu środowiskowego. Uczestnikami projektu będą zarządy zakładów, przedsiębiorstw, gmin i powiatu, które wydelegują 30 swoich przedstawicieli na 14 miesięczne studium,

W ramach projektu uczestnicy przejdą szkolenie (174 godziny wykładów i 156 godzin zajęć praktycznych), wykonają pracę projektową i obronią ją przed międzynarodową komisją.

Program szkoleniowy zajęć dla uczestników projektu został uzgodniony z Polskim Centrum Badań i Certyfikacji w Warszawie. Kształcenie będzie miało na celu uzyskanie kwalifikacji zawodowych, metodycznych i praktycznych do wykonania audytu, w skład którego wejdą następujące elementy:

- całościowa ocena wpływu działalności komunalnej na środowisko,
- określenie celów zarządzania na rzecz ochrony środowiska,
- ustalenie priorytetów środowiskowych i związanych z ich realizacją potrzeb finansowych,
- opracowanie programu ochrony środowiska na szczeblu gminnym, miejskim i powiatowym,
- stworzenie wewnętrznego systemu organizacji i zarządzania środowiskiem,
- wydanie oświadczenia o stanie środowiska.

W końcowej fazie projektu zostanie wypracowana koncepcja „Strategie ekoaudytu w gminie i w powiecie”.

Projekt jest innowacyjny na obszarze Polski, oparty jest na doświadczeniach zagranicznych gmin partnerskich biorących udział w projekcie.

3.3. Utworzenie Uniwersytetu Europejskiego.

Według stanu z roku 1998 EIPOS Drezno posiada przedstawicielstwa partnerskie i punkty kontaktowe w 45 wyższych uczelniach w 22 krajach europejskich [6]. Aktywnie współpracuje z tym Instytutem 200 profesorów i wybitnych specjalistów, angażowanych do realizacji studiów podyplomowych, kursów i warsztatów naukowych.

Na bazie dotychczasowych doświadczeń współpracy z partnerami krajowymi i zagranicznymi EIPOS Drezno przy Uniwersytecie Technicznym wystąpił z propozycją utworzenia Uniwersytetu Europejskiego na kanwie obecnego Europejskiego Instytutu. Projekt taki został przedstawiony władzom Politechniki Świętokrzyskiej, jego realizacja planowana jest na rok 2000. Mamy świadomość odpowiedzialności, jaka ciąży na nas – pracownikach EIPOS Kielce w obliczu nowej sytuacji. Gotowi jesteśmy podjąć to wyzwanie i wiążemy z tym również nadzieję nawiązania ścisłej współpracy z naszymi sąsiadami ze Wschodu.

Literatura

1. Statut Europejskiego Instytutu Kształcenia Podyplomowego Dreznie, Drezno, 1991
2. Prawo Ochrony Środowiska Wspólnoty Europejskiej, Suplement 1, Zagadnienia ogólne, Powietrze, M.O.Ś,Z.N. i L, Warszawa, 1997
3. Monitoring der anthropogenen Landschaften in Mittel – und Ostennneurpa 4, Inetrnationales EIPOS – Kolloquium, Umweltwissenschaften. Schriftenreihe zur Wissenschaftelichen Weiterbildung 28, IRB, Verlag, Stuttgart, 1997
4. Nadolski R., Kowalkowski A., Lehmann G., Grosse H., Kommunales Öko – Audit Ein Coachingprojekt zur Einführung des Öko – Audits in Kommunalen Verwaltungen, Kommunalen Einrichtungen und Kommunalen Betrieben in Polen, EIPOS Dresden, Kielce, 11.09.98, (Manuskript).
5. Uchwała Nr VII/54/99 Rady Miejskiej w Ostrowcu Świętokrzyskim z dnia 28 stycznia 1999 roku w sprawie udziału gminy Ostrowiec Świętokrzyski w pilotażowym projekcie strategii wdrażania Eko – audytu w aglomeracji miejsko – przemysłowej w Polsce.
6. Kowalkowski A., Idea dokształcania do życia i pracy w Europejskim Instytucie Kształcenia Podyplomowego, III Ogólnopolska Konf. Kształcenie Ustawiczne Inżynierów i Menadżerów, EXBUD – Centrum Biznesu, Kielce, 25 – 27 10.1999 (maszynopis)